

NÉHÁNY ADAT A GERECSÉ-HEGYSÉG RITKÁBB MADARAIRÓL

Dr. Sággy Antal

A Gerecsé-hegység a Magyar Középhegység északkeleti darabja. Jól kivethető természetes határai nyugaton a tata-dunaalmási, délen a tata-bicskei törésvonal, míg északon a Duna-völgy, majd keleten a dorog-piliscsabai völgy. A kevésbé ismert hegységeink közé tartozik, madártani szempontból is, pedig madárvilága igen gazdag és változatos. Különösen ragadozóknak való viszonylagos gazdagsága érdemel figyelmet, amit sűrű erdősegei, hatalmas sziklabércei mint kitűnő fészkelőhelyek, valamint a hegységgel tőszomszédos lapályos területek és a Duna árterületeinek jó táplálkozási lehetőségei bizonyára kellően indokolnak. Az alábbiakban mintegy 30 évre visszanyúló feljegyzéseimből közreadom a ritka vagy ritkább madarainkra vonatkozó előfordulási adatokat.

Aquila chrysaetos (L.). 1953 szeptemberében Lábatlan környékén egy sérült, rendkívül erős, fiatal tojó példányt fogtak. SZEKERES JÁNOS nyergesújfalusi tanár tartotta kb. egy hétig. A madár napi adagja egy kifejlett macska, vagy ennek megfelelő mennyiségű hús volt. Egy heti kezelés után (lőtt és ütéstől származó) sérüléseit kiheverte, s a Hortobágyra került.

Haliaeetus albicilla (L.). 1939. szeptember elején elejtettek egyet Lábatlan határában. — 1940. január 11-én WILLERDING JÓZSEF-fel álltunk a lábatlani szivattyúház tetején, amikor egy hatalmas rétisast látunk a Duna folyásával ellenkező irányba repülni. A sas egyszerre csak körözni kezd a zajló Duna felett, s egyre lejjebb ereszkedik. A 16×-os távcső azt is pontosan mutatja, hogy mire pályázik. Egy vadliba lebben ki a jégtorlaszok mögül, s kétségbeesetten igyekszik menekülni. A nagy madár méltóságteljes szárnycsapásokkal üldözi. Irányunkban, kb. 400—500 méterre tőlünk egyszerre a levegőben elkapja a libát. A holtrarémműt állat kiterjesztett szárnyakkal, lógó, félrebillent nyakkal, mozdulatlanul függ a hatalmas karmok között. Majd a sas súlyos terhét rövid repülés után leejti a vízre, mely élve tűnik el a jégtorlaszok mögött, míg a sas tovább vitorlázik. Ez volt első találkozásom élő réti sassal.

SZEKERES JÁNOS 1954. április 4-én látott egyet Nyergesújfalu felett elvonulóban. A Gerecsében fészkelését bizonyítani nem sikerült, még valószínűsítő adatunk sincs erre vonatkozóan.

Aquila helica (Sav.). Gombáspusztai fészkelését SZÜR JÓZSEF erdész értesítése alapján SZEKERES JÁNOS tanár állapította meg, aki 1954. V. 16-án egy fenyőfán lakott fészket talált és ugyanitt tollait is szedte, melyekből a Madártani Intézetnek is küldöttünk, s dr. PÁTKAI azokat parlagi sas tollainak határozta meg. — SZÜR JÓZSEF szerint ez a fészek évek óta lakott volt. — SZEKERES JÁNOS Nyergesújfalun 1954. áprilisban egy alkalommal, szeptemberben pedig két ízben látott átvonuló példányokat. — DR. PÁTKAI IMRE 1958.

március elején látott egy példányt az Asszonyhegy felett. Ugyanezen időben a süttöi Erdészethez is került egy elhullott példány, melyet BÜTTNER GYULA erdőmérnök a Madártani Intézetnek ajándékozott. SZÜCS LÁSZLÓ erdészeti szakelőadó 1960 tavaszán három példány légi játékát figyelte meg a Nagy-Tekehegy felett.

Hieraetus pennatus (Gm.). 1954 június 19-én ejtették el egy példányát Nyergesújfalu környékén. A madár életben maradt. Mell- és szárny sérülése volt. SZEKERES JÁNOS értesítése alapján a sast megtekintettem, és ennek eredményét a Madártani Intézettel közöltem. — A Gerecsében fészket nem sikerült felfedeznünk, s ezen egyetlen bizonyító példányon kívül egyéb adatunk vele kapcsolatban nincs.

Falco cherrug Gray. A Gerecsében szórványosan költ. KULACSY JÁNOS szerint Pusztamaróton (Kis-Gerecse) 1936-ban elhagyott kőbányában fészkel. WILLERDING is gyakran megfigyelte. VASVÁRI és KEVE szerint Bajótnál az Öregkő-sziklán fészkel. KEVE költési időben találta tollát a Pisznice oldalában. Magam 1943. V. 15-én a dunamocsi szigeten figyeltem meg egyet. 1953. júliusában dr. PÁTKAI IMRE Süttö környékén látta. 1954. augusztusában SZOMJAS LÁSZLÓ ejtett Bányahegyen egy fiatal tojó példányt, mely kitömve a Madártani Intézet gyűjteményébe került. — SZEKERES JÁNOS tanár 1954. májusában négy fiókás fészket tudta az Öregkőben (Bajót mellett), ugyancsak három fiókás és egy tojással Nagy-Somlyó hegyen (Dunaszentmiklós mellett). Köpeteket mindkét helyről hozott s azokat továbbítottuk a Madártani Intézetnek. Tépőhelyein túlnyomórészt ürge-koponyákat talált SZEKERES, valamint ürgeszört, de fogolytollat is. — 1955-ben február 27-én hallotta először hangjukat SZEKERES JÁNOS. Márciusban többször jelentkeztek a bajóti Öregkő táján. Április 2-án ugyanitt a tavalyi fészkek helyén a sziklafalon egy kb. arasznyi átmérőjű kis gödör volt kikaparva. Április 23-án 3 tojást látott itt — de lehetett több is, színük barnás, téglavörös —, hegyükkel összefelé állítva. A tojó ülte a tojásokat. Ez a fészkek SZEKERES szerint kb. 10—12 éves. Az öregek az összes észleltek között a legvilágosabbak, pofaszakáll nélkül. Ezzel szemben a Piszniceben észlelt kerecsenek szinte egészben feketék, pofaszakállal. Egy pár fészkel még a Nagy-Somlyón (Gombás-pusztá) és egy pár a Fehérkőn (Héreg mellett).

Érdekességként említem, hogy a bajóti Öregkő fehér kősziklás, míg a Pisznice vörösmárvány. Az öregkői madarak világosabbak, a piszniceiek sötétebbek. Vajon a környék árnyalata, vagy a madarak tollruhájának a környezet-hoz való alkalmazkodása teszi-e?

1958. március elején dr. PÁTKAI IMRE ismét észlelte egy példányát a Tekehegy oldalában. SZOMJAS LÁSZLÓ szerint a Fehérkőn, a Gerecse déli végénél minden évben költ a kerecsen: legutóbb 1959-ben figyelték meg. A Hajagos nevű, Héreghez tartozó erdőrészben 1959-ben egy ötös fészkaljat találtak, ugyancsak SZOMJAS LÁSZLÓ közlése szerint.

Falco subbuteo (L.). A Gerecsében fészkeléséről nincs tudomásunk. 1953. júliusában dr. PÁTKAI IMRE Bikolpusztán látta búzakeresztek között vadászatni.

Falco columbarius (L.). SZEKERES JÁNOS Nyergesújfalu környékén 1954. január közepe táján észlelt egy példányt átvonulóban.

Buteo rufinus (Cretzschm.). A Gerecsében egyetlen példány került csak kézre. 1944. IX. 13-án ejtette FICZA FERENC erdész. Már romlottan kaptam kézhez s így elküldeni sehova nem tudtam, így három testhelyzetben lefény-

képeztem és a képeket küldöttem be a Madártani Intézetnek. Mérete: teljes hossza: 590 mm; csőrhossza: 25 mm; szárnyhossza: 455 mm; kiterjesztett szárnyhossza: 1500 mm; farkhossza: 270 mm.

Pernis apivorus (L.). A Gerecsén 1944. V. 29-én ejtett FICZA FERENC egy példányt, mely jelenleg kitömve birtokomban van. Több előfordulása, fészkelése nem ismeretes.

Milvus migrans (Bodd.). Lábatlanon számtalanszor megfigyeltem, amint méltóságteljes szárnycsapásokkal érkezett a Bersek-hegy felől a Duna fölé. Itt hosszú ideig vitorlázott a víz fölött, majd lecsapott s utána visszafelé vette útját az erdő irányába, ahol feltehetőleg a fészke volt, bár erről biztos értesülést nem szereztem. — 1943. VII. 29-én a neszmélyi szigetek között vadásztunk, amikor a sziget derekánál a víz felett álló nagy fűzfákról egy fiatal példány rebtent fel, melyet elejtettem.

Bubo bubo (L.). VEZÉR KÁROLY erdész 1915-től egészen 1927-ig minden évben, tavasszal hallotta hangjukat az Asszonyhegyben. 1915-nyarán, őzhibáskor mindkettő feje felett repkedett kaffogva, olykor szinte fogható közelségben. 1927-ben az uradalmi kocsis meglötte az egyiket. Ezt élve hozta haza. Ezután eltűntek. — 1935 táján SCHENKENGEL FERENC-nél, Süttőn egy, a kőbányákban szedett fiatalt láttam, mely kb. egy fél év múlva, a meg nem felelő táplálék miatt elpusztult. IFJ. ÁPRILY ANTAL szerint, Süttőn, a Kessel kőbányában 1928—1936 között járt egy pár. Ennek fiókáit is szedték. — WILLERDING Lábatlanon a Sárkánylyuk bányában 1941. XI. 11-én és 29-én hallotta hangját, 1943. III. 14-én és 15-én újra észlelte, és 1943 október hóban egy példányt ejtettek ugyanitt, amelyet kitömve magam is láttam. — 1960 tavaszán SZÜCS LÁSZLÓ szalonkahúzáskor hallotta hangját, a pisznicei kőbányák felől.

Monticola saxatilis (L.). A bajóti Öregkő környékét részben a kövirigó fészkelése miatt nyilvánították védett területté. 1937-ben fiatal példányát figyeltem meg a süttöi Diósvölgy kőfejtőben. Ritkán kerül szem elé, úgy látszik a kőfejtők munkájával járó zaj és mozgás nem kedvez elterjedésének. A tardosi vörösmárvány bányákban nem észleltem, de SZOMJAS LÁSZLÓ sem találkozott velük, ugyanitt.

Nucifraga caryocatactes (L.). TÓTH GYULA erdész a Pisznice alatt 1955. február 8-án figyelt meg egy példányt.

Prunella collaris (Scop.). 1941. II. 6-án ejtettem egy példányt a lábatlani cementgyár területén, mely VASVÁRI szerint a törzsfajtának bizonyult. — 1941. XI. 9-én WILLERDING JÓZSEF újra megfigyelte a Sárkánylyuk bányában. Szerinte egyes hidegebb teleken nagyobb csoportokban jelenik meg ugyanitt. — 1946. telén ismét észlelt 2-3 példányt a lábatlani cementgyár területén.

Tichodroma muraria (L.). A Gerecsében a ritka vonulók közé tartozik. WILLERDING JÓZSEF az első példányt 1912—13-ban a lábatlani Fekete-bányában gyűjtötte. A másodikat kb. 1922-ben a Bersek-bányában. A harmadikat a Sárkánylyuk-bányában; a negyediket szintén ugyanott. A negyedik példány szép piros színezetű volt. Az ötödik, ugyanezen bányában ejtett (1940. II. 18.) példányt VASVÁRI MIKLÓS a Madártani Intézet néhai főadjunktusa 1940. II. 21-én kelt levelében nyugtázza, mint beküldöttet. — 1941. XI. 27-én WILLERDING a Kecsekőben észlel egy példányt. — 1942. XII. 3-án, 1943. X. 31-én szép hímet lát; 1943. XI. 27-én egy élénkebb és kettő fakóbb színezetű példányt észlel; 1944. II. 17-körül gyakran látja az említett mészkőbányák-

ban. — Süttőn ifj. ÁPRILY ANTAL-nál egy kitömött példányt láttam, melyet a régebbi években a bányákban ejtettek. — VASVÁRI MIKLÓS főadjunktus 1940. II. 14-én kelt levelében így ír: „A hajnalmadár (*Tichodroma muraria* L.) megfigyelése is igen becses. Vajon hol fészkelhetnek ezek? Van egy régebbi adatom Esztergom környékéről április 1-i dátummal (!), ez már elég késői...” — A süttői kőbányákban MAJOR ISTVÁN bányamester megfigyelése szerint zimankós idő előtt jelentkezik. Észlelték a Dunaalmás- környéki kőbányákban is. Bányahegyen HORVÁTH ENDRE kerületvezető erdésznél láttam 1943-ban egy ezidőtájt ejtett és kitömött példányt. A tardosi vörösmárvány bányákban is ismételten észlelték.

Bár nem tartozik szorosan a Gerecséhez, mint érdekességet említem, hogy az esztergomi Bazilikában is megfigyelték egy-egy példányát, sőt 1957-ben kettő szedegetett téli időszakban a falakon és a szobrok hajlataiban.

Tetrastes bonasia (L.). 1936-ban id. WILLERDING JÓZSEF előtt kelt két példány a Gerecsében. — Bár nem tartozik ez sem szorosan a Gerecséhez, de érdekességként és valószínűsítő adatként említem DR. VASVÁRI MIKLÓS 1942. I. 15-én kelt sorait: „... Egy barátom császármadarat lőtt a közelmúltban Esztergom mellett; Pilismaróton pedig akkoriban szintén láttak egyet...”

Dryocopus martius (L.). 1937 nyarán a kis Gerecsében több ízben láttam és hallottam is. — Villerding 1943. VI. 13-án észlelte a lábatlani erdőkben. Szerinte majd minden évben fészkel itt egy pár. — 1960. április-májusban SZOMJAS LÁSZLÓ figyelte sikeres költését Bányahegy környékén.

Irodalom — Literatur

- Agárdi Ede*: A hajnalmadár Magyarországon. Aquila 1952—55, p. 287.
Herman Ottó: A madarak hasznáról és káráról. Bpest, 1906.
Holényi László: Gerecse utikalauza. Sport és Lapkiadó. Bpest, 1959.
Hopp Ferenc: A dorogi járás madárvilága 1935—1960.
Dr. Keve András: Magyarország madarainak névjegyzéke. Bpest, 1960.
Lovassy Sándor: Magyarország gerinces állatai. Bpest, 1927.
Dr. Pátkai Imre: Ragadozó madaraink. Nimród kiskönyvtár, Bpest, 1947.
Dr. Vertse Albert: Magyarország ragadozó madarainak röpképei. Aquila 1935—38, p. 724.

Data covering more scarce birds of the mountains of “Gerecse”

by Dr. Antal Sáhgy

The mountains of “Gerecse” form the North-Eastern part of the Hungarian Central Range of Mountains. Its natural confines may easily be distinguished: in the West the line of the valley of Tata-Dunaalmás, in the South that of Tata-Bicske, while in the North the valley of the Danube and in the East that of Dorog-Piliscsaba. It belongs also from the ornithological point of view to our less known mountains, being nevertheless, its avifauna rather abundant and various. It is especially its relative abundance in birds of prey that deserves attention, fact that may certainly be justified by its dense forest-lands, its high rocky horsts serving as a splendid nesting place, as well as the plain areas situated in the immediate vicinity of the mountains, moreover the good feeding possibilities of the river flats of the Danube. In the following I will set forth the data covering the presence of our birds which appear here seldom or are very seldom, data going back to a period of almost 30 years.

Aquila chrysaetos (L.). In September 1953 a wounded young and extremely strong hen was caught in the neighbourhood of the village of Lábatlan. The bird was kept for about a week by MR. JÁNOS SZEKERES, Professor, living in the village of Nyergesújfalu. The daily

meat ration of the birds was a quantity corresponding to the body of a well developed cat or some similar quantity of meat. Upon a treatment of one week she got over its wounds (due to shot and hit) and was transported to the district of the Hortobágy.

Haliaeetus albicilla (L) At the beginning of September 1939, a specimen of this bird tumbled down in the confines of the village of Lábatlan. — On the 11th of January 1940 we were standing with Mr. JÓZSEF WILLERDING on the top of the pump-station of Lábatlan when we saw a hugh osprey fly in a direction against the course of the Danube. Suddenly the osprey began to hover above the drifting Danube and alighted itself continually more downwards. The telescope, type 16× made exactly visible what was the aim of the osprey. A wild-goose made its appearance among the ice-barriers and made desperate efforts to escape. It was pursued by the hugh bird that made majestic wing-flaps. At a distance of about 400 to 500 meters, in the direction towards us, it suddenly caught the wild-goose in the air. The animal that was afraid to death was hanging with extended wings, and with a pendant neck fallen to one side, quite immovably among the hugh clutches. Furtheron, after a short fly, the osprey let its heavy charge fallen onto the water that disappeared alive behind the ice-barriers, while the osprey went on sailing. That was my first meeting with an osprey alive.

On the 4th of April 1954, Mr. JÁNOS SZEKERES saw a specimen being under passage, over the village of Nyergesújfalu. We did not succeed in proving its nesting in the Mountains of „Gerecse”, we even do not dispose of probably data in this respect.

Aquila heliaca (Sav.). The nesting of this bird in the area of Gombás-puszta was stated by Professor JÁNOS SZEKERES, on the basis of the notification given by the game keeper Mr. JÓZSEF SZÜR, who found its inhabited nest on a pine on the 16th of May 1954, and even collected its feathers on the same place from which some were placed at the disposal of the Ornithology Institute and determined by dr. PÁTKAI as being feathers of an osprey. —According to Mr. JÓZSEF SZÜR, this nest was inhabited for several years.—Specimens being under passage were seen by Mr. JÁNOS SZEKERES in April 1954 in Nyergesújfalu on one occasion, and in September of the same year in two instances.—At the beginning of 1958, dr. IMRE PÁTKAI saw one specimen above the hill called “Asszonyhegy”. At the same time a perished specimen was brought to the Woods and Forest Office of Süttő, that was given by the forestry engineer Mr. GYULA BÜTTNER to the Ornithology Institute. In autumn of 1960 Mr. LÁSZLÓ SZÜCS, forest-expert observed the air-play of three specimens over the hill called „Nagy-Tekehegy”.

Hieraetus pennatus (Gm.). One specimen of this bird tumbled down on the 19th of June, 1954 in the environs of the village of Nyergesújfalu. The bird remained alive. It suffered of several wounds on the chest and the wing. I went to look at the osprey on the score of the notification received from Mr. JÁNOS SZEREKES and imparted to the Ornithological Institute the result of my observation.—We could not succeed to find a nest in the Mountains of “Gerecse” and we have not any data in respect of this bird except this unique specimen that may serve as a proof.

Falco cherrug Gray. This bird is hatching sparsely in the Mountains of “Gerecse”. According to Mr. JÁNOS KULCSY, it was nesting in an abandoned quarry in the village of Pusztamarót (Mountain of “Kis-Gerecse”) in the course of 1936. According to Mr. VASVÁRI and Mr. KEVE it was nesting near the village of Bajót, on the rock called “Öregkő”. Mr. KEVE found its feathers in hatching time on the side of the hill called “Pisznice”. I observed a specimen on the 15th of May 1943 my self on the island called “Dunamocs”. Dr. IMRE PÁTKAI saw this bird in July 1953, in the neighbourhood of Süttő. In the course of August 1954, Mr. LÁSZLÓ SZOMJAS shot down a young hen in the village called Bányahegy, that was stuffed and brought to the collection of the Ornithological Institute.—In May 1954, Professor Mr. JÁNOS SZEKERES was familiar with a nest containing four nestlings in the rock of “Öregkő”, (near the village of Bajót) and he had likewise knowledge of a nest containing three young birds together with an egg on the hill called “Nagy-Somlyó” near the village of Dunaszentmiklós. He collected expectorations from both places and passed on these to the Ornithological Institute. On their places of tearing, Mr. SZEKERES found predominantly craniums of gophers as well as hair of gophers, however, he found also feathers of partridges.—Mr. SZEKERES heard their voice for the first time on the 27th of February 1955.—In March they often appeared in the neighbourhood of the rock of “Öregkő”. On the 2nd of April, just here, on the place of nest that was found last year, and situated on the rock-wall, a little hole of about one span was scratched out. On the 23rd of April, he saw three eggs here,—however, it may be that there were more eggs there they were of brownish, brick-red colour, set together by the peaks. The hen was sitting on the eggs. According to Mr. SZEKERES, this nest may be of about 10 to 12

years. The old birds were the most light-coloured ones among all specimens observed so far, without side-whiskers. On the other hand, lanners observed on the mountain of "Pisznice" are almost entirely black and have side-whiskers. Another pair of them was nesting on the hill of "Nagy-Somlyó" (near Gombás-pusztá), and another one on the hill of "Fehérkő" (near the village of Héreg).

I would mention, as a matter of curiosity, that the hill of "Öregkő", near the village of Bajót, is of white rocks, while that of "Pisznice" is red-marbled. The birds of the hill "Öregkő" are more light-coloured, while those that can be found on the hill of "Pisznice" are more deep-coloured. May this fact be due to the shade of colours of the environs or to the adaptation of the feathers of the birds to the surroundings?

At the beginning of March 1958, another specimen of this bird was observed by dr. IMRE PÁTKAI on the slope of the hill called "Teke". According to Mr. LÁSZLÓ SZOMJAS, lanners were hatching every year in the Southern confines of the Mountains of "Gerecse", on the hill of "Fehérkő", for the last time they have been observed in 1959. In 1959—according to the information received from the same Mr. LÁSZLÓ SZOMJAS—a nestful consisting of five birds was found in the wood-sector called "Hajagos".

Falco subbuteo L. We are uninformed on its nesting in the Mountains of "Gerecse". In July 1953, dr. IMRE PÁTKAI saw one go hunting among the stook of wheat.

Falco columbarius. L. In the middle of January 1954, Mr. JÁNOS SZEKERES observed a specimen under passage in the neighbourhood of Nyergesújfalu.

Buteo rufinus (Cretzschm.) In the mountains of "Gerecse" only one specimen was found, it was shot by the game-keeper Mr. FERENC FICZA on September 13th 1944. when it was handed over to me it had been deteriorated so I could not send it anywhere, but I made photographs of it in three different postures and sent these to the Ornithological Institute. Dimensions: total length: 590 mm, length of the bill: 25 mm, length of the wing: 455 mm, length of spread wings: 1500 mm, length of tail: 270 mm.

Pernis apivorus (L). On the 29th of May 1944, Mr. FERENC FICZA brought down a bird of this type in the mountains of the "Gerecse", This stuffed specimen is in my possession. Any other presence or nesting of this species is not known.

Milvus migrans (Bodd). I observed in many instances this bird in the environs of the village of Lábatlan, arriving with majestic wing-flaps over the Danube from the direction of the hill "Bersek". Here it was sailing for a long while over the water, then it suddenly swept down and took its course in the direction of the forest where, in all probability its nest might have been, however, I did not get any certain information of it.—On the 29th of July 1943, we were hunting among the islands of "Neszmély", when in the central part of the island, a young specimen scared off from the large willow-trees grown over the water. I succeeded to bring it down.

Bubo bubo (L). The game-keeper, Mr. KÁROLY VEZÉR heard their voice every year between 1915 and 1927, in the springtime on the mountain called "Asszonyhegy". In the Summer of 1915 it was flying about, cracking over his head. In the time when the deers were calling, sometime they approached them to a proximity of being almost caught. In 1927, the coachman of the domain wounded one of them by shooting, and brought it home alive. Hereupon, they disappeared.—In the time of 1935 I saw in the village of Süttő, by Mr. F. SCHENKEGEL, a young specimen that had been in the quarries, but perished in about half a year owing to the unsuitable food conditions. According to Mr. ANTAL ÁPRILY YR. in the quarry called "Kessel", in the village of Süttő a pair was staying between 1928 and 1936. Even the young sters of this pair were gathered. — On the 11th and the 29th of November 1941, Mr. WILLERDING heard its voice in the quarry called "Sárkánylyuk", situated near the village of Lábatlan; he again observed them on the 14th and 15th of March 1943, and a specimen of them was shot in October 1943 on the same place. Later I saw it already stuffed out.—Mr. LÁSZLÓ SZÜCS heard their voice in the Spring of 1960 at wisp-time over the quarries of "Pisznice".

Monticola saxatilis (L). The environs of the hill "Öregkő" near the village of Bajót, were declared as nature reserve territory partly for the nesting of the reed-warbler. In 1937 I observed a young specimen of this species in the quarries called "Diósvölgy", near the village of Süttő. It came rarely before me, the noise and movement connected with the work of the quarries seem not to promote their spreading. I did not observe them in the red-marble quarries of "Tardos", neither did Mr. LÁSZLÓ SZOMJAS meet them on the same place.

Nucifraga caryocatactes (L). One specimen of this bird was observed by the game-keeper Mr. GYULA TÓTH on the 8th of February 1955, under the hill called "Pisznice".

Prunella collaris (Scop). On the 6th of February 1941, I brought down a specimen in the area of the cementworks of the village of Lábatlan; it proved to be a branch-specimen according to Mr. VASVÁRI.—On the 9th of November 1941, Mr. JÓZSEF WILLERDING observed it again in the quarry called "Sárkánylyuk". According to him during the colder winters it appears on the same place gathered in bigger flocks.—In the winter of 1946 he perceived again 2 or 3 specimens in the area of the cement-works of Lábatlan.

Tichodroma muraria (L). This type of bird is classed among those which passed seldom over the mountains of "Gerecse". The first specimen was collected by Mr. JÓZSEF WILLERDING in the quarry called "Fekete-bánya" near the village of Lábatlan, in the course of 1912 to 1913. The second one was gathered in about 1922, in the quarry called "Bersek". The third one was collected in the quarry of "Sárkánylyuk"; and the fourth also in the same place. The fourth specimen was beautifully red-coloured. The fifth specimen, shot down in the same quarry (on the 18th of February, 1940), was confirmed as a "collected specimen" in a letter dated February 21st 1940, signed by Mr. MIKLÓS VASVÁRI, the late Assistant In Chief of the Ornithological Institute.—On the 27th of November 1941, Mr. WILLERDING observed a specimen in the hill of "Kecskekő".—On the 3rd of December 1942 and on the 31st of October 1943 he saw beautiful males; on the 27th of November 1943, he observed a brightcoloured specimen; about the 17th of February 1944 he often saw them in the above mentioned stone-quarries.—In the village of Süttő, at Mr. ANTAL ÁPRILY'S YR. I saw a stuffed out specimen that had been shot in the quarries in the course of the previous years.—In a letter dated the 14th of February 1940, Mr. MIKLÓS VASVÁRI, Assistant In Chief, reports as follows: "The observation made of the wall-creeper (*Tichodroma muraria* L.) are also exceedingly valuable. Where may these birds be nesting? I am in possession of a former data from the environs of the town of Esztergom dated the 1st of April (!) and this is recent enough. . ." According to the observations of the quarry-master ISTVÁN MAJOR, made in the quarries of Süttő, this bird makes its appearance prior to the frosty weather. It had also been observed in the quarries situated in the environs of Dunaalmás. In 1943 I saw a stuffed specimen in Bányahegy at Mr. ENDRE HORVÁTH, Forester In Chief of the district, that he had brought down at that time. This bird was repeatedly observed in the red-marble quarries of "Tardos", too.

I would mention as a fact of curiosity — however it is not strictly connected with the mountains of "Gerecse"—that I observed a specimen of this bird at the cathedral of Esztergom, too, and indeed, in 1957, in winter-time, two specimens were gathering on the walls and in the bends of the statues.

Tetrastes bonasia (L). In 1936, Mr. JÓZSEF WILLERDING senior, shot down two specimens in the mountains of "Gerecse".—Though, it is not strictly connected with the mountain of "Gerecse", nevertheless I do mention a letter of Dr. MIKLÓS VASVÁRI, dated the 15th January 1942, as a fact of curiosity and as data of probability: ". . . A friend of mine has shot recently a hazel-grouse near Esztergom; and at the same time also in the village of Pilismarót a specimen could be seen. . .!"

Dryocopus martius (L). In Summer of 1937, I saw and even heard this bird on several occasions in the mountains of the "Little Gerecse". Mr. WILLERDING observed it in the forests near the village of Lábatlan, on the 13th June, 1943. According to him one pair was nesting every year in this district.—In April and May 1960, their successful hatching was observed by Mr. LÁSZLÓ SZOMJAS, in the neighbourhood of the village of Bányahegy.